ביאור בדרך אפשר

הָוָיָ׳, הנעלה יותר מהשמות ״אלוקים״ ו״ש־ד־י״ **שֶׁמְּמֻנּוּ** משם הוי׳ **נִמְשָׁכִים** ויורדים ומתגלים בעולם **נִסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע לְגַמְרֵי**, ואינם מלובשים בטבע ולא נסתרים כלל **כְּמוֹ הַנִּסִּים דִּיצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם־סוּף, שֶׁהֵם נִסִּים גְּלוּיִים לְעֵין כֹּל** שהכול ראו שהיה נס למעלה מגדרי הטבע, **בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין מָקוֹם לִטְעוֹת שֶׁזֶּהוּ עִנְיָן טִבְעִי (דְּלֹא כְּמוֹ בַּנִּסִּים הַנִּסְתָּרִים הַמְלוּבָּשִׁים בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע** שבהם יש מקום לטעות, כאמור לעיל). **אָמְנָם עַל־פִּי־זֶה** לפי המבואר לעיל שיש שלוש דרגות של התגלות אלוקית בהנהגת העולם: א) בדרך הטבע, בשם ״אלוקים״. ב) בניסים המלובשים בטבע, בשם ״ש־ד־י״. ג) בניסים היוצאים מגדרי הטבע, בשם הוי׳ **צָרִיךְ לְהָבִין מַה שֶּׁכָּתוּב**[7] בתורה בתחילת פרשת וארא, בדברי ה׳ אל משה רבנו ״**וָאֵרָא** נראיתי והתגליתי **אֶל אַבְרָהָם גו׳** וכן ליצחק ואל יעקב **בְּאֵ־ל ש־ד־י וּשְׁמִי הָוָיָ׳ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם״, שֶׁהָיָה** בהתגלות האלוקית אל האבות **רַק הַגִּלּוּי דְּשֵׁם ש־ד־י, וְלֹא הַגִּלּוּי דְּשֵׁם הָוָיָ׳**, ועל־פי האמור לעיל כאשר יש התגלות של שם ש־ד־י ואין התגלות של שם הוי׳, יכולים להיות רק ניסים נסתרים, המלובשים בטבע **וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיוּ** אצל האבות (**לֹא רַק נִסִּים נִסְתָּרִים הַמְלוּבָּשִׁים בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע** שלפי האמור היא הנהגה בשם ש־ד־י, **אֶלָּא) גַּם נִסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע, כְּמוֹ הַצָּלַת אַבְרָהָם מִכִּבְשַׁן נִמְרוֹד כו׳**[8], **שֶׁזֶּהוּ גַּם גְּלוּי שֶׁיּוֹצֵא מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע. וְלִכְאוֹרָה, עַל־פִּי הָאָמוּר שֶׁנִּסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע נִמְשָׁכִים מִשֵּׁם הָוָיָ׳ דַּוְקָא, מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן מִשֵּׁם ש־ד־י נִמְשָׁכִים רַק נִסִּים נִסְתָּרִים הַמְלוּבָּשִׁים בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע, אֵיךְ הָיוּ יְכוֹלִים לִהְיוֹת אֵצֶל הָאָבוֹת נִסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּגְלָה אֲלֵיהֶם רַק שֵׁם ש־ד־י, וְלֹא נִגְלָה אֲלֵיהֶם שֵׁם הָוָיָ׳ שֶׁמְּמֻנּוּ דַּוְקָא נִמְשָׁכִים נִסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע. אַךְ הָעִנְיָן הוּא**[9], **שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה שֶׁאֵצֶל הָאָבוֹת לֹא הָיָה גִּלּוּי שֵׁם הָוָיָ׳, כְּלָל, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר**[10] ״**וַיֵּרָא אֵלָיו הָוָיָ׳״, אֶלָּא הַפֵּרוּשׁ הוּא שֶׁשֵּׁם הָוָיָ׳ נִתְגַּלָּה אֶצְלָם בְּאוֹפֶן שֶׁנִּמְשַׁךְ וְנִתְלַבֵּשׁ תְּחִילָה בַּשֵּׁם ש־ד־י, וְלֹא הָיָה אֶצְלָם גִּלּוּי שֵׁם הָוָיָ׳ כְּמוֹ שֶׁהוּא מִצַּד־עַצְמוֹ, וְלָכֵן לֹא הָיָה שֵׁם הָוָיָ׳ אֶצְלָם בְּדֶרֶךְ הַשָּׂגַת הַמַּהוּת, אֶלָּא יְדִיעַת הַמְּציאוּת בִּלְבַד. וְזֶהוּ גַּם הַחִלּוּק בֵּין הָוָיָ׳ דִּלְתַתָּא לַהָוָיָ׳ דִּלְעֵילָא, כַּיָּדוּעַ**[11] **בְּפֵרוּשׁ הַכָּתוּב**[12] האמור בתורה לגבי שלוש עשרה מידות הרחמים **וַיִּקְרָא הָוָיָ׳ הָוָיָ׳ (ב׳ פְּעָמִים)**, הכתוב כופל את שם הוי׳ ואומר אותו פעמיים **שֶׁהֵם ב׳ שְׁמוֹת הָוָיָ׳**, בשתי דרגות שונות, **הָוָיָ׳ דִּלְתַתָּא** הוי׳ **נִמְשָׁכִים רַק מִשֵּׁם ש־ד־י** שהוא שם נעלה יותר, **מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן מִשֵּׁם ש־ד־י** כי הוא שם בדרגה נמוכה יותר, נשאלת השאלה: **אֵיךְ הָיוּ יְכוֹלִים לִהְיוֹת אֵצֶל הָאָבוֹת נִסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּגְלָה אֲלֵיהֶם רַק שֵׁם ש־ד־י, וְלֹא נִגְלָה אֲלֵיהֶם שֵׁם הָוָיָ׳ שֶׁמְּמֻנּוּ דַּוְקָא נִמְשָׁכִים נִסִּים גְּלוּיִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּרְכֵי הַטֶּבַע.?**

אַךְ הָעִנְיָן הוּא[9], **שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה** בפסוק ״ושמי ה׳ לא נודעתי להם״ **שֶׁאֵצֶל הָאָבוֹת לֹא הָיָה גִּלּוּי שֵׁם הָוָיָ׳ כְּלָל, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר**[10] **וַיֵּרָא אֵלָיו הָוָיָ׳, אֶלָּא הַפֵּרוּשׁ הוּא שֶׁשֵּׁם הָוָיָ׳ נִתְגַּלָּה אֶצְלָם** אצל האבות **בְּאוֹפֶן שֶׁנִּמְשַׁךְ וְנִתְלַבֵּשׁ תְּחִילָה בַּשֵּׁם ש־ד־י**, ואחר כך האיר להם מתוך שם ש־ד־י **וְלֹא הָיָה אֶצְלָם גִּלּוּי שֵׁם הָוָיָ׳ כְּמוֹ שֶׁהוּא מִצַּד־עַצְמוֹ, וְלָכֵן לֹא הָיָה שֵׁם הָוָיָ׳ אֶצְלָם בְּדֶרֶךְ הַשָּׂגַת הַמַּהוּת, אֶלָּא יְדִיעַת הַמְּציאוּת בִּלְבַד** כפי שבדרך כלל בני אדם בעולם הזה מסוגלים לדעת ולהבין מושגים רוחניים כך שהם יודעים על המציאות של הדברים הללו אבל אין להם השגה ברורה, ובוודאי לא מוחשית כמו בדברים גשמיים, באשר למהות אותם דברים רוחניים. ומעין זה הייתה ההתגלות של שם הוי׳ לאבות (ככתוב ״וירא אליו ה׳״) לאחר שההארה משם הוי׳ התלבשה בשם ש־ד־י והאירה ממנו, בדרך של ״ידיעת המציאות״ ללא ״השגת מהות״ שהיא כמובן התגלות מוגבלת.

וְזֶהוּ גַּם הַחִלּוּק ההבדל **בֵּין הָוָיָ׳ דִּלְתַתָּא לַהָוָיָ׳ דִּלְעֵילָא,** מבואר בקבלה וחסידות שבשם הוי׳ עצמו יש שתי דרגות – הוי׳ התחתון והוי׳ העליון **כַּיָּדוּעַ**[11] **בְּפֵרוּשׁ הַכָּתוּב**[12] האמור בתורה לגבי שלוש עשרה מידות הרחמים **וַיִּקְרָא הָוָיָ׳ הָוָיָ׳ (ב׳ פְּעָמִים)**, הכתוב כופל את שם הוי׳ ואומר אותו פעמיים **שֶׁהֵם ב׳ שְׁמוֹת הָוָיָ׳**, בשתי דרגות שונות, **הָוָיָ׳ דִּלְתַתָּא** הוי׳

---

7) וארא ו, ג. 8) ראה פרש״י נח יא, כח. ועוד. 9) ראה גם אוה״ת וארא ע׳ קיט ואילך. ח״ז ע׳ ב׳תקנ ואילך. ח״ח ע׳ ב׳תתפז ואילך. 10) ר״פ וירא (יח, א). 11) זח״א קלח, א (באד״ר). תו״א בשלח סא, ד. ובכ״מ. 12) תשא לד, ו.